

عوامل تأثیرگذار بر اعتماد گزینشی کودکان به گفته‌های دیگران Effective Factors on Children's Selective Trust in Other's Testimony

Amirhesam Babaei

MA in Educational Psychology, Shahid Beheshti University

Golfam Mirtaheri

MA in Educational Psychology, Shahid Beheshti University

Seddighe Sadat Mirzaei *

PhD Student in Psychology, Shahid Beheshti University

s_mirzaei67@gmail.com

Dr. Masoud Sharifi

Assistant Professor, Shahid Beheshti University

امیرحسام بابایی

کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه شهید بهشتی

گلفام میرطاهری

کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه شهید بهشتی

صدیقه سادات میرزایی (نویسنده مسئول)

دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی

دکتر مسعود شریفی

استادیار روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی

Abstract

Children live socially from birth to adulthood, and learning is an integral part of their living. They won't achieve the knowledge and skills for life without learning. However, childhood period is not lasting enough for learning all of the massive amounts of information and skills required for living in this world as adults and children aren't able to acquire the whole of knowledge and skills through their first-hand experience. So, children need to learn from other's testimony, especially from adults. But the problem is that all people around the children don't have enough knowledge and they may provide false information, or it is possible that they want to deceive children with intentionally wrong information. Therefore, children could not trust everybody impatiently and accept all of their information without analyzing. In this article, by reviewing the earlier studies, we explain that children in all of their interactions with others trust selectively. Then, fourteen effective factors on children's selective trust have been explained. Finally, in General Discussion, it is explained that children's trust is not fixed and it updates all the moments by getting new information about different informants.

Keywords: Social Learning, Selective Trust, Informant's Testimony, Children

چکیده

کودکان از تولد تا بزرگسالی به صورت اجتماعی زندگی می‌کنند و یادگیری بخش اصلی زندگی آن‌ها است. بدون یادگیری، آن‌ها دانش لازم برای زندگی را کسب نمی‌کنند. اما دوران کودکی برای به دست آوردن حجم انبوهی از اطلاعات و مهارت‌های پیش‌نیاز برای زندگی در این جهان به عنوان یک بزرگسال، فرصت محدودی است و کودکان نمی‌توانند همه اطلاعات لازم را به وسیله تجربه شخصی در طول کودکی به دست آورند. بنابراین نیازمند آموختن از گفته‌های دیگران، مخصوصاً بزرگسالان هستند. اما مسئله آن است که همه افراد در دسترس دانش کافی را ندارند و ممکن است اطلاعات غلط بدهند و یا از عمد، کودک را فریب دهند. بنابراین کودکان نمی‌توانند بی‌مهابانه به هر کس اعتماد کنند و گفته‌های هر کسی را بدون بررسی بپذیرند. در این مقاله با بررسی پژوهش‌های گذشته، توضیح داده می‌شود که کودکان به طور گزینشی اعتماد می‌کنند و پس از آن چهارده عاملی که بر اعتماد گزینشی کودکان اثرگذار هستند ذکر شده است. در آخر، به عنوان نتیجه گیری بیان شده است که اعتماد کودکان ثابت نیست و لحظه به لحظه با دریافت اطلاعات جدید در مورد خبردهنده‌های مختلف به‌روزرسانی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: یادگیری اجتماعی، اعتماد گزینشی، گفته‌های خبردهنده، کودکان

ویرایش نهایی: اسفند ۹۸

پذیرش: مرداد ۹۸

دریافت: خرداد ۹۸

نوع مقاله: تحلیلی

مقدمه

یادگیری اجتماعی نوعی یادگیری است که از مشاهده و یا تعامل با دیگران در فرد صورت می‌پذیرد (باکس^۱، ۲۰۱۲). در واقع بسیاری از توانایی‌های شناختی انسان‌ها، توسط یادگیری اجتماعی در حوزه‌های مختلف به دست آمده است (توماسلو^۲، ۲۰۱۴). اولین نکته مورد

¹ Box

² Tomasello

توجه در یادگیری اجتماعی این است که اطلاعات به دست آمده ممکن است منقضی شده، گمراه‌کننده و یا نامناسب باشد. در حقیقت ممکن است این اطلاعات عمداً گمراه‌کننده یا حتی کاملاً غلط باشند. این موقعیت بسیار پیچیده است چرا که ما نیاز به اطلاعاتی داریم که در اکثر مواقع نمی‌توانیم درستی آن‌ها را ارزیابی کنیم (لندروم، ایوز و شفتو،^۱ ۲۰۱۵). لذا دانستن اینکه چه زمانی، چگونه و چرا افراد از دیگران می‌آموزند در حوزه‌های مختلف ضروریست و مرکز توجه و مطالعه بسیاری از پژوهش‌ها در دهه گذشته بوده است (رندل، فوگارتی، هوپیت، وبستر و لالند،^۲ ۲۰۱۱). در دهه گذشته پژوهشگران تحولی توجه زیادی به حوزه یادگیری اجتماعی گزینشی و گرایش کودکان به یادگیری نموده‌اند (نورمسو، رابینسون و باترفیل،^۳ ۲۰۱۰).

کودکان نمونه‌ای از یادگیرندگان اجتماعی هستند (گیلگا و سبیرا،^۴ ۲۰۰۹). تکیه و اعتماد کودکان به یادگیری از دیگران آن‌چنان قوی است که آن‌ها گاهی بر خلاف ادراک حسی خود از جهان، به نقل قول‌های بزرگسالان اعتماد می‌کنند (جزوال و مارکمن،^۵ ۲۰۰۷). کودکان به طور گسترده تکیه به اطلاعاتی می‌کنند که دیگران در اختیار آن‌ها می‌گذارند چرا که آن‌ها به هیچ وجه دسترسی به حوزه‌های مختلف دانش و تجربه در همه زمینه‌ها را ندارند (کوئنیگ و هریس،^۶ ۲۰۰۶). هنگامی که خردسالان با یک موقعیت که از نظر ادراکی مبهم و نامشخص است روبرو می‌شوند، به بزرگسالان در دسترس خود نگاه کرده و نظر مثبت و یا منفی آن‌ها را بررسی می‌کنند (ارجاع اجتماعی^۷) و به همان شکل با موقعیت روبرو می‌شوند (تامیس - لموندا، آدولف، لوبو، کاراسیک، ایشاک و همکاران،^۸ ۲۰۰۸).

در پژوهش کوئنیگ، کلمنت و هریس^۹ (۲۰۰۴) طی یک آزمایش، کودکان در مواجهه با دو فردی قرار گرفتند که یکی در مرحله اول، اطلاعات درست در مورد نامیدن شیء آشنا ارائه داد و دیگری اطلاعاتی اشتباه داد. نتایج نشان داد که کودکان در مرحله بعدی آزمایش به فردی اعتماد کردند که در مرحله اول، اطلاعات درست ارائه کرده بود. بنابراین ضرورت توجه به عوامل مرتبط به این اعتماد به وجود آمد و پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به این سؤال انجام پذیرفت که عوامل اثرگذار بر این اعتماد در کودکان کدامند؟ بدین منظور پژوهشگران با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به بررسی مقالات مرتبط به حوزه پژوهش و تحلیل و استخراج عوامل مرتبط با اعتماد کودکان پرداختند. توانایی ارزیابی میزان قابل اعتماد بودن افراد مختلف در ابتدای دوران کودکی به وجود می‌آید و در طول سال‌های قبل از دبستان توسعه می‌یابد (هریس و لین،^{۱۰} ۲۰۱۴). نوزادان ۱۴ ماهه تمایل دارند تا به مسیر چشمان خبردهنده قابل اعتماد توجه کنند تا به افراد غیر قابل اعتماد (چو، پولین - دابویس و لویس،^{۱۱} ۲۰۰۸). در این سن کودکان تمایل به تقلید از افراد قابل اعتماد دارند (زدمیچ، باتلمن، کارپنتر و دائوم،^{۱۲} ۲۰۱۰). کودکان ۱۸ ماهه علاوه بر این می‌توانند پیشینه صداقت افراد خبردهنده را نیز هنگام یادگرفتن واژه‌ها و کارهای جدید در نظر بگیرند (بروکر و پولین - دابویس،^{۱۳} ۲۰۱۳). این خصوصیات منطبق با اولین دوره در نظریه تحولی پیازه یعنی دوره حسی- حرکتی می‌باشند. طبق این نظریه در بازه سنی ۱۲ تا ۲۴ ماهگی، کودکان از طریق واکنش‌های دورانی ثالث برای دریافت موضوعات تازه و یافتن راه حل‌های جدید کوشش می‌کنند. همچنین ظرفیت استنتاج علی و روابط علی ایجاد می‌شود و از تقلید نیز به عنوان یک برون‌سازی نظام‌دار برای تغییر دادن روان‌بدها استفاده می‌نمایند (کوئنیگ و هریس،^{۱۴} ۲۰۰۵). در ۳ سالگی کودکان می‌توانند اعتماد به خبردهنده را از یک موضوع مثلاً نامیدن اشیاء به موضوع دیگری نظیر عملکرد وسایل مختلف و یا قوانین بازی‌ها (راکوزی، وارنیکن و توماسلو،^{۱۵} ۲۰۰۹) نیز تعمیم بدهند. حتی کودکان می‌توانند درجات مختلف قابل اعتماد بودن را نیز درک کنند. به طور مثال در ۴ سالگی کودکان می‌توانند بین کسی که یکی از چهار خبر او اشتباه بوده و کسی که سه چهارم خبر او اشتباه بوده تمیز قائل شوند (پسکوئینی، کوریو، کوئنیگ و هریس،^{۱۵} ۲۰۰۷).

¹ Landrum, Eaves & Shafto

² Rendell, Fogarty, Hoppitt, Webster & Laland

³ Nurmsuo, Robinson & Butterfill

⁴ Gliga & Csibra

⁵ Jaswal & Markman

⁶ Harris & Koenig

⁷ Social referencing

⁸ Tamis-LeMonda, Adolph, Lobo, Karasik, Ishak et al

⁹ Koenig, Clément & Harris

¹⁰ Harris & Lane

¹¹ Chow, Poulin-Dubois & Lewis

¹² Zmyj, Buttelmann, Carpenter & Daum

¹³ Brooker & Poulin-Dubois,

¹⁴ Rakoczy, Warneken & Michael

¹⁵ Pasquini, Corriveau, Koenig & Harris

خردسالان دارای توانایی‌های برجسته‌ای در یادگیری اجتماعی هستند و از این توانایی هنگام تقلید رفتارهای دیگران و ارزیابی ارجاعات دیگران در موقعیت‌های ناآشنا استفاده می‌کنند. به هنگام یادگیری درباره جهان، کودکان به اطلاعاتی که توسط افراد خاص ارائه شده است اعتماد می‌کنند. بعضی گمان می‌کنند که کودکان تصمیم خود مبنی بر اینکه به چه کسی اعتماد کنند را صرفاً بر پایه دلایل غیر معرفت‌شناختی می‌گیرند و همین یک نقطه آسیب برای کودکان است که آن‌ها بدون اینکه قابل اعتماد بودن فرد از لحاظ معرفت‌شناختی را ارزیابی کنند فقط با دیدن ظاهر او فریفته می‌شوند. در حالی که به نظر می‌رسد یک نوع توانایی معرفت‌شناختی، انتخاب کودکان از میان خبردهندگان را کنترل و به آن‌ها کمک می‌کند در یادگیری اطلاعات جدید از دیگران، به صورت گزینشی عمل کنند (پولین دابیوس و بروسو-لیارد^۱، ۲۰۱۶). بنابراین شناسایی این توانایی و عوامل اثرگذار بر اعتماد گزینشی کودکان اهمیت زیادی دارد.

روش

پژوهش حاضر به منظور مرور مقالات و کتب مرتبط به این موضوع، به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. پس از بررسی پایگاه داده‌های ProQuest، PubMed، Scopus و SID، مقالات مرتبط استخراج و سپس تنها چکیده آن‌ها مطالعه و غربال شد. در نهایت متن کامل مقالات انتخابی مورد تحلیل قرار گرفت. در مورد کتب نیز، فهرست آن‌ها مورد مطالعه قرار گرفت و در صورت مناسب بودن، متن مربوط به آن بررسی شد. در پایان و پس از حذف عوامل مشترک، ۱۴ عامل مهم و مرتبط استخراج شد که در ادامه به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

۱. جنسیت^۲

کودکان به طور گزینشی از رفتار افراد هم جنس خود تقلید می‌کنند، به الگو برداری از هم جنس‌های خود علاقه فزاینده‌ای نشان می‌دهند و تمایل دارند تا اطلاعات سازگار با جنسیت را به خاطر بسپارند. در سال‌های اول دبستان کودکان اطلاعات زیادی را در مورد ویژگی‌های شخصی، رفتارها و اشیایی که در ارتباط با جنسیت هستند در فرهنگ خود به دست می‌آورند (بلکومور، برنباوم و لیبن^۳، ۲۰۰۹).

چگونه باورهای جنسیتی کودکان در مورد خودشان (جنسیت خودشان) و دیگران (کلیشه‌های جنسیتی درباره آنچه دیگران بایستی انجام دهند) بر اعتماد گزینشی آن‌ها تأثیر می‌گذارد؟ در این زمینه ما و وولی^۴ (۲۰۱۳) نشان دادند که کودکان هر دو جنس، تمایلات هم-جنسیتی دارند. در ۴ سالگی کودکان هنگام یادگیری اطلاعات جدید از دیگران، به جنسیت گوینده توجه می‌کنند. هنگامی که عامل جنسیت در مقابل عامل سابقه راستگویی و ارائه اطلاعات صحیح توسط خبردهنده قرار می‌گیرد، کودکان ترجیح می‌دهند به فردی که در گذشته اطلاعات درستی ارائه داده است اعتماد کنند (جزوال و نیلی^۵، ۲۰۰۶). اما تیلور^۶ (۲۰۱۳) نشان می‌دهد که عامل جنسیت در بعضی کودکان آنقدر قوی است که می‌تواند بر تأثیر عامل صداقت پیشین فرد غلبه کند. او در پژوهش خود چنین تبیین می‌کند، هنگامی که سابقه راستگویی گذشته در بین افراد نتواند برای اعتمادسازی کافی باشد کودکان ترجیح می‌دهند به افراد هم جنس خود اعتماد کنند. اما به این معنی نیست که کودکان صرفاً به دلیل اینکه فردی هم جنس او نیست نمی‌توانند به او اعتماد کنند.

جانب‌داری درون گروهی به سرعت و با قدرت زیادی در سنین بین ۴ تا ۷ سالگی رشد می‌یابد، این در حالی است که تعصب نسبت به خارج از گروه به آرامی ظاهر می‌شود. کودکان به خبردهنده‌های از جنس مخالف به شکل کمتر قابل دسترس نگاه می‌کنند، حتی در صورتی که آن‌ها را به اندازه همه قابل اعتماد بدانند. الگوی پاسخ‌های فردی بیانگر این است که هنگامی دو خبردهنده از نظر مورد اعتماد بودن وضعیت یکسانی داشته باشند، درصد کوچکی از کودکان خبردهنده‌ای از جنس مخالف را انتخاب می‌کنند (تیلور، ۲۰۱۳).

۲. سن

وندربارگ^۷ و جزوال (۲۰۰۹) در مطالعه خود به دنبال بررسی این بودند که چگونه کودکان هنگام مواجهه با دو خبردهنده که یکی بزرگسال و دیگری کودک است از بزرگسال صرف نظر و به کودک اعتماد می‌کنند. نتایج نشان داد که کودکان فکر می‌کنند که همسالان

¹ Poulin-Dubois & Brosseau-Liard

² gender

³ Blakemore, Berenbaum & Liben

⁴ Ma & Woolley

⁵ Jaswal & Neely

⁶ Taylor

⁷ VanderBorgh

در پاره‌ای از مسائل اطلاعات و دانش بیشتری نسبت به بزرگسالان دارند. به این صورت که در مورد موضوع اسباب بازی کودکان بیشتر به همسالان و در مورد خواص غذاها به بزرگسالان اعتماد می‌کنند. نتایج این مطالعه تأثیر معناداری برای عامل سن نشان نداد. کودکان ۳، ۴ و ۵ ساله همگی پاسخ سوال‌های مربوط به غذا را از بزرگسالان و سؤالاتی که در مورد اسباب‌بازی بود را از کودکان درخواست می‌کردند. همچنین کودکان باور ندارند که ضرورتاً همیشه بزرگترها منبع بهتری برای هرگونه اطلاعات هستند و تشخیص می‌دهند که گذشته و زمینه هر فرد نقش مهمی در اینکه او چه می‌داند ایفا می‌کند (میلر و میتامورا، ۲۰۰۳).

۳. آشنایی کودک با خبردهنده

هنگام درخواست اطلاعات در مورد اشیاء جدید کودکان بیشتر از مادر خود می‌پرسند تا از زنان ناآشنایی که در آن موقعیت حضور دارند (کوریوو، هریس، مینز، فرنیهاگ، آرنات، الیوت و همکاران، ۲۰۰۹). بنابراین می‌توان گفت که از سن ۴ سالگی آشنایی با خبردهنده عامل مهمی برای اعتماد به ادعاهای خبردهنده به حساب می‌آید. در این سن کودکان اعتماد فزاینده‌ای را به بزرگسالانی نشان می‌دهند که با آن‌ها رابطه نزدیکی داشته و آشنا هستند.

۴. دلبستگی کودک به خبردهنده

هنگامی که فرد خبردهنده در جایگاه مراقبت‌کننده از کودک قرار داشته باشد دلبستگی کودک می‌تواند بر اعتمادش به فرد خبردهنده تأثیرگذار باشد (فوناگی، گرگلی و تارگت، ۲۰۰۷). نظریه دلبستگی روشن می‌کند که عامل آشنایی به تنهایی برای به دست آمدن اعتماد کافی نیست. سابقه مراقبت مسئولانه نیز برای به دست آمدن اعتماد مورد نیاز است. در پژوهش کوریوو و هریس (۲۰۰۹b) کودکان به لحاظ نوع دلبستگی‌شان به مادر، به سه گروه ایمن، اجتنابی و دوسوگرا تقسیم شدند. نتایج نشان داد که کودکان ایمن و دوسوگرا با احتمال بیشتری ادعا مادر خود را می‌پذیرند و توجه به ادعاهای مادر در کودکان اجتنابی تضعیف شده است.

۵. ویژگی‌های شخصیتی خبردهنده

کودکان فردی که دارای ویژگی‌های خوب هست را داناتر از دیگران می‌دانند حتی اگر در واقع آن فرد اطلاعاتی نداشته باشد. این برداشت اشتباه نسبت به افراد مختلف در طول سال‌های پیش‌دبستانی کاهش می‌یابد اما هم چنان در سن پنج سالگی به چشم می‌آید (لین و همکاران، ۲۰۱۳). یکی از دلایلی که کودکان بیشتر استنتاج‌های خود را مبتنی بر ویژگی‌های اجتماعی انجام می‌دهند تا ویژگی‌های ذهنی و فکری خبردهنده این است که آن‌ها این ویژگی‌ها را به عنوان ویژگی‌های پایدار شخصیتی فرد قلمداد می‌کنند (لین و همکاران، ۲۰۱۳). لندروم، فلام و میلز^۴ (۲۰۱۶) نشان می‌دهند که هنگامی در فاز اول پژوهش یک خبردهنده را به عنوان فرد خوب و دلپذیر و دیگری را به عنوان فردی بدجنس معرفی می‌کنند، کودکان در فاز بعدی آزمایش از این ویژگی‌ها برای پیش‌بینی‌هایشان استفاده می‌نمایند، گرچه هنوز به اطلاعاتی که از ویژگی‌های ذهنی و فکری نیز به دست می‌آورند توجه می‌کنند.

۶. دانش خبردهنده

کودکان به دانش خبردهنده حساس هستند. در مطالعه کوئنیگ و هریس (۲۰۰۵) کودکان ۳ ساله بین دو فردی که اولی نام شیء را درست گفته و دومی اظهار بی‌اطلاعی کرده بود (من نمی‌دانم)، ترجیح دادند تا در مراحل بعدی نیز دوباره از همان فرد اول اطلاعات دریافت کنند. بنابراین کودکان اطلاعات فردی که می‌گوید (من می‌دانم که شکلات در جعبه قرمز است) را بیشتر از کسی که می‌گوید (من حدس می‌زنم شکلات در جعبه قرمز است) قبول می‌کنند (جزوال و مالون، ۲۰۰۷).

۷. سابقه صداقت و راستگویی خبردهنده

وقتی اطلاعاتی در مورد دقت و صداقت در گذشته و یا دانش و آگاهی وجود داشته باشد، این عامل دیگر اجازه اثرگذاری عامل آشنایی (کوریوو و هریس، ۲۰۰۹) یا لهجه (کوریوو، کینزler و هریس، ۲۰۱۳) و احتمالاً عامل جذابیت را به کودکان پیش‌دبستانی نمی‌دهد. گاهی کودکان در شرایطی که اطلاعات ارائه شده با انتظارات شخصی آن‌ها در تضاد است، از قابل اعتماد بودن خبردهنده در گذشته چشم‌پوشی

¹ Miller & Mitamura

² Corriveau, Harris, Meins, Ferneyhough, Arnott, Elliott et al

³ Fonagy, Gergely & Target

⁴ Landrum, Pflaum & Mills

⁵ Jaswal & Malone

⁶ Corriveau, Kinzler & Harris

می‌کنند (بوسوسکی^۱، ۲۰۱۲). همچنین هنگامی که هیچ خبردهنده جایگزین و یا موقعیت دیگری برای به دست آوردن اطلاعات به صورت مستقل نداشته باشند، به اعتماد کردن به فردی که حتی چند بار هم اطلاعات اشتباه داده است ادامه می‌دهند (وندربیلت^۲، ۲۰۱۴).

۸. ذهنیت قبلی کودک

هرچه گواهی دیگران با دانش قبلی در تضاد باشد کودکان تردید بیشتری نشان می‌دهند (چان و تاردیف^۳، ۲۰۱۳). در این زمینه سه دسته پژوهش وجود دارد: گروه اول می‌گویند که کودکان بزرگ‌تر در مقایسه با کودکان خردسال بیشتر مجذوب پدیده‌های غیرمحمول و ناممکن هستند، بنابراین بیشتر مایلند تا ادعاهای متضاد با تجربیاتشان را بپذیرند (اشتولمن و کری^۴، ۲۰۰۷). دیدگاه دوم نیز بر پایه یافته‌های اشتولمن و همکاران (۲۰۰۷) است که بیان می‌کند در بازه سنی کودکی، عموماً همه کودکان نسبت به پدیده‌هایی که با تجربیات دسته اولشان در تناقض باشد، با دیده شک و تردید نگاه می‌کنند. و دیدگاه سوم بر پایه یافته‌های لی، کامرون، دوکت و تالوار^۵ (۲۰۰۲) معتقد است که با افزایش سن، کودکان کمتر ادعاهای متناقض با تجربیاتشان را می‌پذیرند.

۹. تخصص خبردهنده

کودکان خردسال می‌دانند که بعضی از افراد در مورد بعضی مسائل بیشتر از دیگران اطلاعات دارند. برای مثال کودکان ۴ ساله درک می‌کنند که یک متخصص مکانیک خودروها را بهتر از یک پزشک می‌شناسد، و بالعکس یک پزشک بیماری‌ها را بهتر از یک تعمیرکار می‌شناسد (کوشنیر، ردنبرگ و اشنايدر^۶، ۲۰۱۳).

۱۰. جذابیت ظاهری و لباس پوشیدن خبردهنده

کودکان به افراد جذاب بیشتر توجه می‌کنند (لانگلوئیز، ریتز، روگمن و واگن^۷، ۱۹۹۱) و بزرگسالانی که صورت جذاب‌تری دارند توسط کودکان مورد اعتمادتر و باهوش‌تر تلقی می‌شوند (تودوروو، پاکراشی و اوسترهف^۸، ۲۰۰۹). در این باره حتی دانشجویان تمایل بیشتری برای یادگیری از اساتید جذاب دارند و احساس می‌کنند بهتر می‌توانند یاد بگیرند و بهتر آزمون بدهند (لیو، هو و فروتن^۹، ۲۰۱۳). همچنین هنگامی که شواهدی در جهت تأیید قابل اعتماد بودن خبردهنده‌ها وجود ندارد، کودکان پیش‌دستانی تفاوت‌های دیده شده در جذابیت‌های فیزیکی و ظاهری را برای اینکه از چه کسی اطلاعات جدید را بیاموزند به کار می‌گیرند (باسکاندزیو^{۱۰} و هریس، ۲۰۱۴).

۱۱. لهجه خبردهنده

نوزادان به افرادی که با لهجه بومی با آن‌ها صحبت می‌کنند بیشتر نگاه می‌اندازند (کوئینگ و وودوارد^{۱۱}، ۲۰۱۰) و تمایل دارند به اشیاء و یا غذاهایی دست یابند که توسط افرادی با لهجه بومی تأیید و یا تهیه شده باشد. کودکان پیش‌دستانی فکر می‌کنند کسانی که با لهجه بومی محل زندگی خودشان صحبت می‌کنند به احتمال زیاد ممکن است هم نژادشان باشند و یا در مکانی نزدیک به هم زندگی کنند و لباس‌هایی مشابه بپوشند (هیرشفلد و گلن^{۱۲}، ۱۹۹۷) و در ۵ سالگی کودکان هم‌کلاسی‌هایی را که با لهجه بومی آن‌ها صحبت می‌کنند در مقایسه با کسی که به لهجه خارجی صحبت می‌کند به صورت آشکاری بیشتر ترجیح می‌دهند (کینزler، شاتز، دی جوسوس و اسپلک^{۱۳}، ۲۰۰۹).

۱۲. عضویت خبردهنده در گروه‌های اجتماعی

عضویت در گروه‌های اجتماعی می‌تواند بر تصمیم کودکان تأثیر بگذارد. به عنوان مثال کودکان نگاه مثبت‌تری به همکاران درون گروهی خود دارند تا همکاران خارج از گروهشان (آرتور، بیگلر، لیبن، گلن و روبل^{۱۴}، ۲۰۰۸). این تمایل به گروه در تمام طول زندگی ادامه می‌یابد

¹ Boseovski

² Vanderbilt

³ Chan & Tardif

⁴ Shtulman & Carey

⁵ Lee, Cameron, Doucette & Talwar

⁶ Kushnir, Vredenburg & Schneider

⁷ Langlois, Ritter, Roggman & Vaughn

⁸ Todorov, Pakrashi & Oosterhof

⁹ Liu, Hu & Furutan

¹⁰ Bascandzief

¹¹ Woodward

¹² Hirschfeld & Gelman

¹³ Kinzler, Shutts, DeJesus & Spelke

¹⁴ Arthur, Bigler, Liben, Gelman & Ruble

و بر تصمیمات دنیای واقعی مانند رأی دادن، تعاملات بین فردی، استدلال درباره روابط صمیمی (کیلن، استانگور و پرایس^۱، ۲۰۰۴) و درک احساسات (هوگنبرگ و بودن هازن^۲، ۲۰۰۳) اثر می‌گذارد.

۱۳. موافقت یا مخالفت اجتماعی با خبردهنده

در طی یک آزمایش دو نفر اشیای ناآشنایی را اسم‌گذاری می‌کردند و دو تماشاچی به اسم‌گذاری آن‌ها عکس‌العمل نشان می‌دادند. اگر اسم‌گذاری دو نفر تفاوت داشت کودکان آن اسمی را بیشتر قبول می‌کردند که تماشاچی‌ها به آن بیشتر رغبت نشان می‌دادند. البته ممکن بود که عنوان شود که این عملکرد کودکان تنها به خاطر فشار اجتماعی است لذا در آزمایش بعدی تماشاچیان حذف شدند و دوباره آزمایش تکرار شد. در این شرایط هم کودکان دوباره حرف کسی را قبول کردند که دفعه قبل مورد تأیید تماشاچیان قرار گرفته بود. (فوسارو^۳ و هریس، ۲۰۰۸).

۱۴. وضعیت جسمانی خبردهنده

ویژگی‌های جسمانی افراد تأثیر بسزایی بر نوع تعامل ما با آن‌ها و تأثیرپذیری از آن‌ها دارد (زبروویتز و فرانکلین^۴، ۲۰۱۴). در طول سال‌های پیش از دبستان، کودکان کلیشه‌های منفی‌ای در مورد افراد چاق و یا معلول در ذهن خود تشکیل می‌دهند که ممکن است باعث ایجاد تبعیض و یا دید منفی در تعاملات اجتماعی‌شان شود (سو و آریلیا^۵، ۲۰۱۲). تبعیض بر علیه افراد غریبه چاق در سال‌های پیش‌دبستانی ظاهر می‌شود و در طول کودکی نیز ادامه می‌یابد (تیلمن، کیهل، بری، کافولس و گریگریک^۶، ۲۰۰۷). کودکان سه ساله دید منفی‌ای نسبت به همکلاسی‌های چاق خود دارند و به آن‌ها صفت‌های منفی بیشتری در مقایسه با افرادی با وزن متوسط نسبت می‌دهند (وی و دیسانتو، ۲۰۱۲). وقتی کودکان با دو خبردهنده مواجه می‌شوند که یکی معلول است اما در گذشته سابقه صداقت دارد و دیگری از لحاظ جسمی سالم است اما در گذشته صادق نبوده است، کودکان ۴-۵ ساله تمایل روشنی به هیچ کدام از آن‌ها نشان نمی‌دهند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی عوامل اثرگذار بر اعتماد گزینشی کودکان انجام شد. نتایج نشان داد که مجموعه‌ای از عوامل در تعامل با یکدیگر منجر به اعتماد یا عدم اعتماد کودک می‌شوند. به عبارت دیگر اعتماد در کودکان انعطاف پذیر است و اثرات هر یک از عوامل به صورت خطی بر اعتماد کودکان تأثیر مستقیمی نمی‌گذارد بلکه در کنار سایر عوامل موجود در موقعیت تصمیم‌گیری قابل تفسیر است. به نظر می‌رسد که قابل اعتماد بودن دیگران مدام در طول زمان تغییر می‌کند. در نتیجه، کودکان نیاز دارند که مدام ارزشیابی خود درباره قابل اعتماد بودن افراد را با شنیدن اطلاعات جدید به روزسانی کنند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های پسکوئینی و همکاران (۲۰۰۷) و رانفورد، لین، وانگ و هریس^۷ (۲۰۱۷) همسو است.

در تبیین این نتایج، پسکوئینی و همکاران (۲۰۰۷) در مطالعه‌شان عنوان می‌کنند که کودکان بزرگتر از ۴ سال می‌توانند بین خبردهندگانی که عمدتاً در گذشته دقیق بوده‌اند و آنهایی که عمدتاً غیر دقیق هستند تفاوت قائل شوند. آن‌ها در این فرآیند از یکی از دو راهبرد زیر استفاده می‌کنند: الف) تناوب اشتباهات^۸، ب) استراتژی نسبت اشتباهات به کل اشتباهات^۹. این دو راهبرد، دو مدل مختلف مسیر فرایند اعتماد کودکان را در طول زمان تفسیر می‌کند. اگر چه پژوهش‌ها وجود این دو راهبرد را تأیید می‌کنند اما ناقص‌اند؛ چراکه بسیاری از عوامل دیگر که بر اعتماد کودکان اثرگذار است را نادیده گرفته‌اند.

¹ Killen, Stangor & Price

² Hugenberg & Bodenhausen

³ Fusaro

⁴ Zebrowitz & Franklin

⁵ Su & Aurelia

⁶ Tillman, Kehle, Bray, Chafouleas & Grigerick

⁷ Ronfard, Lane, Wang & Harris

⁸ Raw-frequency strategy

⁹ Proportional inaccuracy

در پاسخ به این سؤال که شایستگی‌ها، تقدم‌ها^۱ و اثرات مداوم و یا تازه^۲ چگونه بر اعتماد کودکان تأثیر می‌گذارد، می‌توان گفت در صورتی که خبردهنده در اولین مواجهه با کودک خبر غیر دقیقی ارائه داده باشد، در این صورت این مسئله به صورت خیلی پررنگ و برجسته در ذهن کودک خواهد ماند، حتی اگر پس از آن خبرهای دقیق و صحیح زیادی را ارائه کرده باشد. در حالت دوم اگر خبردهنده در خبرهای قبلی اخیر، به طور مکرر خبرهای غیر دقیق ارائه کرده باشد، باز هم اعتماد کودک نسبت به او در سطح پایینی قرار می‌گیرد. با توجه به حجم زیاد ادبیات پژوهشی در باره تأثیر دو اثر بالا بر شکل‌گیری تصور در بزرگسالان حدس زده می‌شود که اعتماد در کودکان نیز به طور بسیار ویژه‌ای وابسته به این است که آن‌ها چه زمانی خبر غیر دقیق را از خبردهنده شنیده‌اند.

رانفورد و لین (۲۰۱۷)، در بررسی این پاسخ به این نتایج رسیدند که (۱) اعتماد کودکان درباره ادعاهای ارائه شده توسط یک خبردهنده در صورت آگاهی بیشتر در مورد دقت خبردهنده تغییر می‌کند. (۲) کودکان فقط به تعداد اشتباهات خبر دهنده توجه نمی‌کنند بلکه نسبت تعداد اشتباهات، به کل اطلاعات داده شده را می‌سنجند. وقتی که خبردهنده در گذشته سابقه اطلاعات اشتباه داشته باشد از راهبرد نسبت استفاده می‌کنند و در صورتی که فرد خبردهنده هیچ گونه سابقه اطلاعات غلط نداشته باشد و یا اولین مواجهه کودک با او باشد، کودک از راهبرد شمارش دقت و اطلاعات درست بهره می‌برد و (۳) کودکان به فردی که دوباره اطلاعات صحیح و درست ارائه کند اطمینان می‌کنند، حتی اگر او در گذشته اطلاعات اشتباه زیادی را ارائه داده باشد. در این موضوع نیز هیچ اثری از اثر تقدم و تأخر وجود ندارد. وندربیلت و همکاران (۲۰۱۱) نشان دادند که بچه‌های بزرگ‌تر حتی می‌توانند بر اساس سطح تمایلات و نیت‌های خبردهنده، اعتماد خود را تنظیم کنند. بنابراین پاسخگویی به این سؤال اهمیت می‌یابد که در چه حالتی از اعتماد بیشتر کاسته می‌شود؟ اگر که خبر غیر دقیق به طور عمدی و از سوء نیت داده شده باشد و یا تنها از سر یک اشتباه تصادفی رخ داده باشد، چه تفاوتی در اعتماد کودکان بین این دو حالت مشاهده می‌شود؟

این نوشتار سؤالات بی پاسخ زیادی را در ذهن ایجاد می‌کند که در مطالعات آینده نیاز به بررسی دارد. یکی از زمینه‌هایی که پژوهش‌های آینده بایستی به آن بپردازند این است که تا به حال غالب پژوهش‌ها در غرب انجام شده است و هنوز به این موضوع در فرهنگ ایران پرداخته نشده است. چهارده عامل ذکر شده، عواملی هستند که در گذشته تأثیر آن‌ها بر اعتماد‌گزینشی کودکان بررسی شده اما این عوامل به طور حتم همه عوامل اثرگذار موجود بر اعتماد‌گزینشی کودکان نیست. زمینه روشن پیش رو این است که مطالعات آینده مشخص نماید چه عوامل دیگری نیز وجود دارند که تا به حال بر روی آن‌ها پژوهشی انجام نشده است. نکته مهم و اساسی دیگری که به ذهن می‌رسد این است که بررسی شود در بین عوامل ذکر شده، کدام عامل اثرگذارترین عامل در بین دیگر عامل‌ها در بین فرهنگ‌های مختلف است؟

منابع

- Arthur, A. E., Bigler, R. S., Liben, L. S., Gelman, S. A., & Ruble, D. N. (2008). Gender stereotyping and prejudice in young children. *Intergroup attitudes and relations in childhood through adulthood*, 66-86. New York, NY, US: Oxford University Press.
- Bascandzjev, I., & Harris, P. L. (2014). In beauty we trust: Children prefer information from more attractive informants. *British Journal of Developmental Psychology*, 32 (1), 94-99.
- Blakemore, J. E. O., Berenbaum, S. A., & Liben, L. S. (2009). Motor development and cognition. *Journal of Gender development*, 69-94. New York, NY, US: Psychology Press.
- Boseovski, J. J. (2012). Trust in testimony about strangers: Young children prefer reliable informants who make positive attributions. *Journal of Experimental Child Psychology*, 111 (3), 543-551.
- Box, H. O. (2012). *Primate behaviour and social ecology*. Springer Science & Business Media.
- Brooker, I., & Poulin-Dubois, D. (2013). Is a bird an apple? The effect of speaker labeling accuracy on infants' word learning, imitation, and helping behaviors. *Infancy Journal*, 18, 46-68.
- Chan, C. C., & Tardif, T. (2013). Knowing better: the role of prior knowledge and culture in trust in testimony. *Developmental Psychology Journal*, 49 (3), 591-601.
- Chen, E. E., Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2013). Children trust a consensus composed of outgroup members—but do not retain that trust. *Journal of Child Development*, 84 (1), 269-282.
- Chow, V., Poulin-Dubois, D., & Lewis, J. (2008). To see or not to see: Infants prefer to follow the gaze of a reliable looker. *Developmental science Journal*, 11 (5), 761-770.

¹ Primacy effect

² Recency effect

- Corriveau, K. H., Kinzler, K. D., & Harris, P. L. (2013). Accuracy trumps accent in children's endorsement of object labels. *Developmental Psychology Journal*, 49 (3), 470.
- Corriveau, K. H., Pickard, K., & Harris, P. L. (2011). Preschoolers trust particular informants when learning new names and new morphological forms. *British Journal of Developmental Psychology*, 29 (1), 46-63.
- Corriveau, K., & Harris, P. L. (2009a). Choosing your informant: Weighing familiarity and recent accuracy. *Developmental Science Journal*, 12 (3), 426-437.
- Corriveau, K., & Harris, P. L. (2009b). Preschoolers continue to trust a more accurate informant 1 week after exposure to accuracy information. *Developmental Science Journal*, 12 (1), 188-193.
- Corriveau, K. H., Fusaro, M., & Harris, P. L. (2009). Going with the flow: Preschoolers prefer nondissenters as informants. *Journal of Psychological Science*, 20(3), 372-377.
- Corriveau, K. H., Harris, P. L., Meins, E., Fernyhough, C., Arnott, B., Elliott, L., ... & De Rosnay, M. (2009). Young children's trust in their mother's claims: Longitudinal links with attachment security in infancy. *Child Development Journal*, 80 (3), 750-761.
- Corriveau, K. H., Meints, K., & Harris, P. L. (2009). Early tracking of informant accuracy and inaccuracy. *British Developmental Psychology Journal*, 27 (2), 331-342.
- Fonagy, P., Gergely, G., & Target, M. (2007). The parent-infant dyad and the construction of the subjective self. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48 (3-4), 288-328.
- Fusaro, M., Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2011). The good, the strong, and the accurate: Preschoolers' evaluations of informant attributes. *Journal of Experimental Child Psychology*, 110 (4), 561-574.
- Fusaro, M., & Harris, P. L. (2008). Children assess informant reliability using bystanders' non-verbal cues. *Developmental Science Journal*, 11 (5), 771-777.
- Gliga, T., & Csibra, G. (2009). One-year-old infants appreciate the referential nature of deictic gestures and words. *Journal of Psychological Science*, 20 (3), 347-353.
- Harris, P. L. (2007). Trust. *Developmental Science*, 135-138.
- Harris, P. L., & Koenig, M. A. (2006). Trust in testimony: How children learn about science and religion. *Child Development Journal*, 77 (3), 505-524.
- Harris, P. L., & Lane, J. D. (2014). Infants understand how testimony works. *Journal of Topoi*, 33 (2), 443-458.
- Heyman, G. D., & Gelman, S. A. (2000). Preschool children's use of trait labels to make inductive inferences. *Journal of Experimental Child Psychology*, 77 (1), 1-19.
- Hirschfeld, L. A., & Gelman, S. A. (1997). What young children think about the relationship between language variation and social difference. *Cognitive Development Journal*, 12 (2), 213-238.
- Hugenberg, K., & Bodenhausen, G. V. (2003). Facing prejudice: Implicit prejudice and the perception of facial threat. *Journal of Psychological Science*, 14 (6), 640-643.
- Jaswal, V. K. (2004). Don't believe everything you hear: Preschoolers' sensitivity to speaker intent in category induction. *Child Development Journal*, 75 (6), 1871-1885.
- Jaswal, V. K., & Malone, L. S. (2007). Turning believers into skeptics: 3-year-olds' sensitivity to cues to speaker credibility. *Journal of Cognition and Development*, 8 (3), 263-283.
- Jaswal, V. K., & Markman, E. M. (2007). Looks aren't everything: 24-month-olds' willingness to accept unexpected labels. *Journal of Cognition and Development*, 8 (1), 93-111.
- Jaswal, V. K., & Neely, L. A. (2006). Adults don't always know best: Preschoolers use past reliability over age when learning new words. *Journal of Psychological Science*, 17(9), 757-758.
- Killen, M., Stangor, C., Price, B. S., Horn, S., & Sechrist, G. B. (2004). Social reasoning about racial exclusion in intimate and nonintimate relationships. *Journal of Youth & Society*, 35 (3), 293-322.
- Kinzler, K. D., Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2011). Children's selective trust in native-accented speakers. *Developmental Science Journal*, 14 (1), 106-111.
- Kinzler, K. D., Shutts, K., DeJesus, J., & Spelke, E. S. (2009). Accent trumps race in guiding children's social preferences. *Journal of Social Cognition*, 27 (4), 623-634.
- Koenig, M. A., Clément, F., & Harris, P. L. (2004). Trust in testimony: Children's use of true and false statements. *Journal of Psychological Science*, 15 (10), 694-698.
- Koenig, M. A., & Harris, P. L. (2005). Preschoolers mistrust ignorant and inaccurate speakers. *Journal of Child Development*, 76 (6), 1261-1277.
- Koenig, M. A., & Woodward, A. L. (2010). 24-month-olds' sensitivity to the prior inaccuracy of the source: Possible mechanisms. *Journal of Developmental Psychology*, 46 (4), 815-826.
- Kushnir, T., Vredenburg, C., & Schneider, L. A. (2013). "Who can help me fix this toy?" The distinction between causal knowledge and word knowledge guides preschoolers' selective requests for information. *Journal of Developmental Psychology*, 49 (3), 446.
- Landrum, A. R., Eaves Jr, B. S., & Shafto, P. (2015). Learning to trust and trusting to learn: A theoretical framework. *Journal of Trends in Cognitive Sciences*, 19 (3), 109-111.
- Landrum, A. R., Mills, C. M., & Johnston, A. M. (2013). When do children trust the expert? Benevolence information influences children's trust more than expertise. *Journal of Developmental Science*, 16 (4), 622-638.
- Landrum, A. R., Pflaum, A. D., & Mills, C. M. (2016). Inducing knowledgeability from niceness: Children use social features for making epistemic inferences. *Journal of Cognition and Development*, 17 (5), 699-717.

- Lane, J. D., & Harris, P. L. (2015). The roles of intuition and informants' expertise in children's epistemic trust. *Journal of Child Development*, 86 (3), 919-926.
- Langlois, J. H., Ritter, J. M., Roggman, L. A., & Vaughn, L. S. (1991). Facial diversity and infant preferences for attractive faces. *Developmental Psychology Journal*, 27 (1), 79-84.
- Lee, K., Cameron, C. A., Doucette, J., & Talwar, V. (2002). Phantoms and fabrications: Young children's detection of implausible lies. *Journal of Child Development*, 73 (6), 1688-1702.
- Liu, J., Hu, J., & Furutan, O. (2013). The influence of student perceived professors' "hotness" on expertise, motivation, learning outcomes, and course satisfaction. *Journal of Education for Business*, 88 (2), 94-100.
- Ma, L., & Woolley, J. D. (2013). Young children's sensitivity to speaker gender when learning from others. *Journal of Cognition and Development*, 14 (1), 100-119.
- Miller, A. S., & Mitamura, T. (2003). Are surveys on trust trustworthy?. *Social Psychology Quarterly*, 66 (1), 62.
- Nurmsoo, E., & Robinson, E. J. (2009). Children's trust in previously inaccurate informants who were well or poorly informed: When past errors can be excused. *Child development*, 80 (1), 23-27.
- Nurmsoo, E., Robinson, E. J., & Butterfill, S. A. (2010). Children's selective learning from others. *Review of Philosophy and Psychology*, 1 (4), 551-561.
- Pasquini, E. S., Corriveau, K. H., Koenig, M., & Harris, P. L. (2007). Preschoolers monitor the relative accuracy of informants. *Developmental psychology Journal*, 43 (5), 1216.
- Harris, P. L., & Corriveau, K. H. (2011). Young children's selective trust in informants. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 366 (1567), 1179-1187.
- Poulin-Dubois, D., & Brosseau-Liard, P. (2016). The developmental origins of selective social learning. *Current directions in psychological science Journal*, 25 (1), 60-64.
- Rakoczy, H., Warneken, F., & Tomasello, M. (2009). Young children's selective learning of rule games from reliable and unreliable models. *Journal of Cognitive Development*, 24 (1), 61-69.
- Rendell, L., Fogarty, L., Hoppitt, W. J., Morgan, T. J., Webster, M. M., & Laland, K. N. (2011). Cognitive culture: theoretical and empirical insights into social learning strategies. *Journal of Trends in Cognitive Sciences*, 15 (2), 68-76.
- Ronfard, S., Lane, J. D., Wang, M., & Harris, P. L. (2017). The impact of counter-perceptual testimony on children's categorization after a delay. *Journal of experimental child psychology*, 163, 151-158.
- Shtulman, A., & Carey, S. (2007). Improbable or impossible? How children reason about the possibility of extraordinary events. *Journal of Child development*, 78 (3), 1015-1032.
- Su, W., & Aurelia, D. S. (2012). Preschool children's perceptions of overweight peers. *Journal of Early Childhood Research*, 10 (1), 19-31.
- Tamis-LeMonda, C. S., Adolph, K. E., Lobo, S. A., Karasik, L. B., Ishak, S., & Dimitropoulou, K. A. (2008). When infants take mothers' advice: 18-month-olds integrate perceptual and social information to guide motor action. *Developmental Psychology Journal*, 44 (3), 734.
- Taylor, M. G. (2013). Gender influences on children's selective trust of adult testimony. *Journal of Experimental Child Psychology*, 115 (4), 672-690.
- Tillman, T., Kehle, T. J., Bray, M. A., Chafouleas, S. M., & Grigerick, S. (2007). Elementary school students' perceptions of overweight peers. *Canadian Journal of School Psychology*, 22 (1), 68-80.
- Todorov, A., Pakrashi, M., & Oosterhof, N. N. (2009). Evaluating faces on trustworthiness after minimal time exposure. *Journal of Social Cognition*, 27 (6), 813-833.
- Tomasello, M. (2014). *A natural history of human thinking*. Harvard University press.
- Vanderbilt, K. E., Heyman, G. D., & Liu, D. (2014). In the absence of conflicting testimony young children trust inaccurate informants. *Developmental Science Journal*, 17 (3), 443-451.
- Vanderbilt, K. E., Liu, D., & Heyman, G. D. (2011). The development of distrust. *Journal of Child development*, 82 (5), 1372-1380.
- VanderBorgh, M., & Jaswal, V. K. (2009). Who knows best? Preschoolers sometimes prefer child informants over adult informants. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 18 (1), 61-71.
- Zebrowitz, L. A., & Franklin Jr, R. G. (2014). The attractiveness halo effect and the babyface stereotype in older and younger adults: similarities, own-age accentuation, and older adult positivity effects. *Journal of Experimental Aging Research*, 40 (3), 375-393.
- Zmyj, N., Buttelmann, D., Carpenter, M., & Daum, M. M. (2010). The reliability of a model influences 14-month-olds' imitation. *Journal of Experimental Child Psychology*, 106 (4), 208-220.

